О. Ходаковська, канд. філол. наук, доцент
Національний юридичний університет імені Я. Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Перевагами залучення предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) є виховання крос культурної свідомості, урахування вимог глобалізації, розвиток та вдосконалення мовних компетенцій, фахове спрямування, а також підвищення мотивації студентів.

Термін був запропонований Девідом Маршем в 1994 році «CLIL має відношення до ситуацій, в яких навчальні предмети або частина навчальних предметів вивчаються іноземною мовою і має подвійну мету — вивчити предмет, вивчаючи при цьому іноземну мову».

CLIL — термін, що описує навчальні методики, де предмети викладаються іноземними мовами. Предметно-мовне інтегроване навчання має дві мети, а саме — вивчення предмета за допомогою іноземної мови, та

іноземної мови через вивчення фахової дисципліни. CLIL використовується в різних освітніх контекстах - від старшої групи дитячого садка до вищої освіти.

Незважаючи на те, що поняття з'явилося відносно недавно, коріння інтегрованого навчання сягають далеких часів, починаючи з ранніх вавилонян і до початку 60-х нашого століття, коли двомовне навчання набуло величезної популярності у всьому світі.

Використання іноземної мови в CLIL освіті залежить від поставлених освітніх завдань і цілей. CLIL об'єднує низку теорій та підходів, які застосовуються в різних освітніх контекстах. Існує декілька термінів, що описують різні способи впровадження CLIL, наприклад: повне мовне занурення, "мовної злива" тощо.

При визначенні основних принципів методичного підходу CLIL в різних європейських країнах виділяється 4 основні аспекти, що охоплюють культурне і мовне оточення і спрямовані на вирішення предметних і освітніх завдань. Кожен з 4 аспектів реалізується по-різному в залежності від віку учнів, соціально-лінгвістичної середовища і ступеня занурення в CLIL.

Ідея використання принципу предметно-мовного інтегрованого навчання виникла в результаті зростаючих вимог до рівня володіння іноземною мовою при обмеженому часі, відведеному на його вивчення. З цією проблемою знайомі вчителі практично у всіх країнах.

Цей підхід дозволяє здійснювати навчання за двома предметами одночасно, хоча основна увага може приділятися мовному або немовному предмету.

Вивчення мови стає більш цілеспрямованим, оскільки мова використовується для вирішення конкретних комунікативних завдань. Крім того, студенти мають можливість краще пізнати і зрозуміти культуру мови, що вивчається, що веде до формування соціокультурної компетенції учнів. Учень пропускає через себе досить великий обсяг мовного матеріалу, що представляє собою повноцінне занурення в природне мовне середовище. Необхідно також відзначити те, що робота з різними темами дозволяє вивчити специфічні терміни, певнні мовні конструкції, що сприяє поповненню словникового запасу учня предметною термінологією і готує його до подальшого навчання і застосування отриманих знань і умінь. Вивчення іноземної мови і немовного предмета одночасно є додатковим засобом для досягнення освітніх цілей і має позитивні сторони як для вивчення іноземної мови, так і немовного предмета.

В нашій роботі послуговуємося визначенням CLIL, запропонованим Коченковою О.М. На її думку - це дидактична методика, що дозволяє формувати у тих, хто навчається, лінгвістичну і комунікативну компетенції іноземної мови у тому ж навчальному контексті, в якому у них відбувається формування загальних знань та умінь [1]. Незважаючи на перевагу запропонованої методики, її актуальність та значущість, дослідники вказують на брак навчальних матеріалів а також відсутність програм підготовки викладачів.

Заняття, яке проводиться за методикою предметно-мовного інтегрованого навчання, повинне поєднувати в собі такі складові:

• Урахування знань та навичок студента, які пов'язані з конкретними елементами його фахового навчання.

• Використання мови як джерела отримання та вдосконалення фахових знань.

• Розвиток культури мовлення. Дослідження особливостей культури країни, мова якої вивчається, сприяння соціалізації у полікультурному просторі.

• Усвідомлення міжпредметних зв'язків.

Використання методики CLIL на занятті передбачає залучення чотирьох аспектів:

• Аудіювання — дозволяє спілкуватися іноземною мовою у професійному контексті.

• Читання — завдяки використанню автентичного професійного матеріалу є основним джерелом уведення нових терміноодиниць.

• Говоріння — сприяє розвитку умінь спілкування іноземною мовою у професіональному середовищі.

• Письмо — покращує засвоєння нового матеріалу, збільшує словниковий запас та є підґрунтям для розвитку й встановлення міжкультурних професійних зв'язків.

Викладачеві для планування навчальної діяльності слід:

• враховувати інтеграцію навчання мови і розвитку навичок учнів, уникати перевантаження та надлишковості термінів.

• не зловживати читанням або прослуховуванням текстів / уривків.

• використовувати різні завдання та вправи.

Мета, зміст, структура, спрямованість, методи та засоби роботи відповідно до методики предметно-мовного інтегрованого навчання повинні відображати комунікативну спрямованість кожного окремого заняття та системи занять в цілому. Для досягнення зазначених завдань варто дотримуватися таких принципів.

1. Під час розробки заняття слід усвідомлювати те, що це є елемент системи, послідовний крок до досягнення головної мети. Комплексний підхід до планування враховує структуру вивчення теми, розділу тощо.

2. Мета заняття — початковий етап проектування навчання, вимагає досягнення діагностичних та оперативних завдань. Вона не повинна бути занадто широкою, варто усвідомлювати й те, що для її досягнення відводиться визначений час.

3. Діяльність учня має бути продуктивною. Новий матеріал потребує уведення до мовленнєвої практики учня, вирішення актуальних завдань, встановлення зв'язків між відомими та новими явищами мови. Будь-який вид діяльності учня повинен мати особистісний зміст виконання.

4. Урок іноземної мови повинен будуватися на вирішенні реальних, а не вигаданих завдань та проблем.

5. Комунікативна спрямованість навчання повинна відображатися у різноманітності організаційних форм навчального процесу. Вони допомагають викладачу створювати такі ситуації спілкування, які є максимально наближені до реального життя.

6. Викладач є рівноправним учасником діалогу з учнем. Завдання вчителя — не бути стороннім спостерігачем, а безпосередньо брати участь у процесі спілкування, максимально точно відтворювати справжню ситуацію.

Заняття, яке проводиться за методикою CLIL, передбачає роботу з текстовим матеріалом. Вважається доцільним супроводжувати тексти ілюстраціями, так щоб учні могли візуалізувати те, що вони читають. При роботі з автентичним матеріалом, учням необхідно виокремити структурні маркери в текстах. Ці маркери можуть бути лінгвістичні (заголовки, підзаголовки) і схеми, діаграми тощо. Після того, як "основні маркери" визначено, може бути проаналізована структура тексту та змістове наповнення.

Для організації лексичного матеріалу важливо використовувати схеми, щоб допомогти учням класифікувати ідеї і інформацію в тексті. Типи діаграм можуть бути різними для класифікації, груп, ієрархії, у вигляді інструкцій та додаткової інформації, таблиці, що описують людей і місця, а також їх комбінації. Структурування тексту використовується для полегшення процесу навчання і створення заходів, націлених на розвиток мовленнєвих навичок.

Студенти повинні вміти відтворити зміст прочитаного своїми словами. Викладач звертає увагу на те, чи вживають учні порівняння нових ЛО, протиставлення, опис, маркери дискурсу, академічну та професійну лексику.

Не існує великої різниці в завданнях на уроках з використанням методики CLIL та звичайних заняттях. Слід запропонувати різні типи вправ, укладених з урахуванням навчальних цілей. можна запропонувати приблизно такий перелік завдань:

• Прослухайте текст і складіть діаграму / зображення / карту / графік / діаграму

• Прослухайте текст і заповніть таблицю

• Прослухайте текст і занотуйте конкретну інформацію (дати, цифри тощо)

• Прослухайте текст і складіть його план, анотацію тощо

• Прослухайте текст і визначте місце розташування

• Прослухайте текст і визначте етапи процесу / інструкції / послідовність дій

• Прослухайте текст і заповніть пропуски в тексті

Відповідно до методу CLIL, студенти отримують знання про предмет з навчального плану при одночасному вивченні і використанні іноземної мови. Методика CLIL має перевагу у вирішення проблеми "переповненого навчального плану", оскільки дозволяє поєднати один або кілька аспектів навчального плану, та збільшує час для вивчення мови.

Проте, існують важливі чинники, які необхідно враховувати, перш ніж впроваджувати програми CLIL. До них відносяться:

• наявність кваліфікованого викладацького складу

• необхідність співпраці викладачів різних дисциплін

• забезпечення студентів ключовим термінами і поняттями іноземною мовою

• можливість зміни розкладів, необхідні для реалізації програми CLIL (включаючи час планування навчальних програм).

ЛІТЕРАТУРА

1. Коченкова О.М. Возможности профилизации преподавания иностранных языков с помощью применения элементов методики CLIL (интегрирование преподавания иностранного языка и других учебных дисциплин) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kochenkova.ru/publ/vozmozhnosti_profilizacii_prepodavanija_inostrannykh_jazykov_s_pomoshhju_primenenija_ehlementov_metodiki_clil_integrirovanie_prepodavanija_inostrann/1-1-0-1

Ministry of Education and Science of Ukraine
Zhytomyr State Technological University
Ivan Franko Zhytomyr State University

MODERN COMMUNICATIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH

IVth All Ukrainian Scientific and Methodological Conference

Book of Papers

October 28, 2016

Друкується за рішенням
Вченої ради Житомирського
державного технологічного
університету
(протокол № 7 від 31.10. 2016 р.)

Zhytomyr 2016

UDC 811.111:37.02
ББК 81.2 (4 АНГЛ.)

Modern Communicative Methods of Teaching English**.** All Ukrainian Scientific and Methodological Conference (October 28, 2016) – Zhytomyr: ZSTU, 2016. – 68 p

ISBN 978-966-683-4686

The book of papers includes the participants' reports at IVth All Ukrainian Scientific and Methodological Conference "Modern Communicative Methods of Teaching English". They consider current issues of teaching English at higher educational establishments and comprehensive schools, analyze the connection between basic school knowledge of English and further learning of professionally oriented language at the university. The publication is aimed at EFL professionals, researchers, students, post-graduate students.

У збірнику представлені тези доповідей учасників IV науково-методичної конференції «Сучасні комунікативні методи навчання англійської мови», що висвітлюють актуальні питання викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, аналізують зв'язок між базовою шкільною підготовкою та подальшим вивченням професійно спрямованої іноземної мови у вищій школі. Видання розраховано на науковців, викладачів, студентів, аспірантів та на широке коло осіб, зацікавлених у вивченні англійської мови.

Тексти публікацій подаються в авторському редагуванні.

UDC 811.111:37.02
ББК 81.2 (4 АНГЛ.)

IVth All Ukrainian Scientific and Methodological Conference

MODERN COMMUNICATIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH

October 28, 2016

Редактор Могельницька Л.Ф.
Комп'ютерний набір та верстка Отдєльнова Л.Л.
Макетування Отдєльнова Л.Л.

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк.13,14.

Видавець і виготовлювач
Житомирський державний технологічний університет
вул. Чуднівська 103, м. Житомир, 10005

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
Видавничої справи ЖТ № 08 від 26.03.2004 р.

ISBN 978-966-683-4686
© ЖДТУ, 2016